

ธรรมาภิบาลในสถาบันอุดมศึกษา

การประชุมวิชาการ เรื่อง เดินหน้าอุดมศึกษาไทย
วันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘
ณ โรงแรมดวงตะวัน เชียงใหม่ จ.เชียงใหม่

นายขจร จิตสุขุมมงคล รองเลขาธิการคณะกรรมการการอุดมศึกษา

ความหมาย

ธรรมาภิบาล = ธรรม + อภิบาล
(คุณความดี, ความถูกต้อง) (บำรุงรักษา, ปกครอง)

= วิธีการปกครองที่ดี หรือ
หลักการบริหารบนพื้นฐานของหลักธรรม
ความดี และความถูกต้อง

มาจากภาษาอังกฤษว่า **GOOD GOVERNANCE**

หลักการสำคัญ ๖ ประการ

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วย การสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมือง และสังคมที่ดี พ.ศ. ๒๕๔๒ และพระราชกฤษฎีกา ว่าด้วย หลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. ๒๕๔๖ ได้กำหนดแนวทางการส่งเสริมและพัฒนา ระบบการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีให้แก่หน่วยงานต่างๆ โดยอยู่บนพื้นฐานของ หลักการสำคัญ ๖ ประการ ดังนี้

๑. หลักนิติธรรม

๒. หลักคุณธรรม

๓. หลักความโปร่งใส

๔. หลักความมีส่วนร่วม

๕. หลักความรับผิดชอบ

๖. หลักความคุ้มค่า

หลักการสำคัญ ๖ ประการ (ต่อ)

▶ ๑. หลักนิติธรรม (The Rule of Law)

ได้แก่ การตรากฎหมาย กฎ ข้อบังคับต่างๆ ให้ทันสมัยและเป็นธรรม เป็นที่ยอมรับของสังคม และสังคมยินยอมพร้อมใจปฏิบัติตาม โดยถือว่าเป็นการปกครองภายใต้กฎหมาย มิใช่ตามอำเภอใจ หรืออำนาจของตัวบุคคล

▶ ๒. หลักคุณธรรม (Ethics, Morality)

ได้แก่ การยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม เช่น ความซื่อสัตย์ สุจริต ขยัน อดทน เมตตากรุณา เสียสละ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม ทั้งความประพฤติและจิตใจ

▶ ๓. หลักความโปร่งใส (Transparency)

ได้แก่ การสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกัน มีการเปิดเผยข้อมูล ข่าวสารที่เป็นประโยชน์ การบริหารจัดการมีระบบ ระเบียบ กระบวนการ ขั้นตอน ที่ชัดเจน ตรวจสอบได้ทั้งการให้คุณและให้โทษ

หลักการสำคัญ ๖ ประการ (ต่อ)

▶ ๔. หลักการมีส่วนร่วม (Participation)

ได้แก่ การเปิดโอกาสให้ประชาคม และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้รับรู้ ได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นในการกำหนดนโยบาย การวางแผน การตัดสินใจ หรือมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ

▶ ๕. หลักความรับผิดชอบ (Responsibility and Accountability)

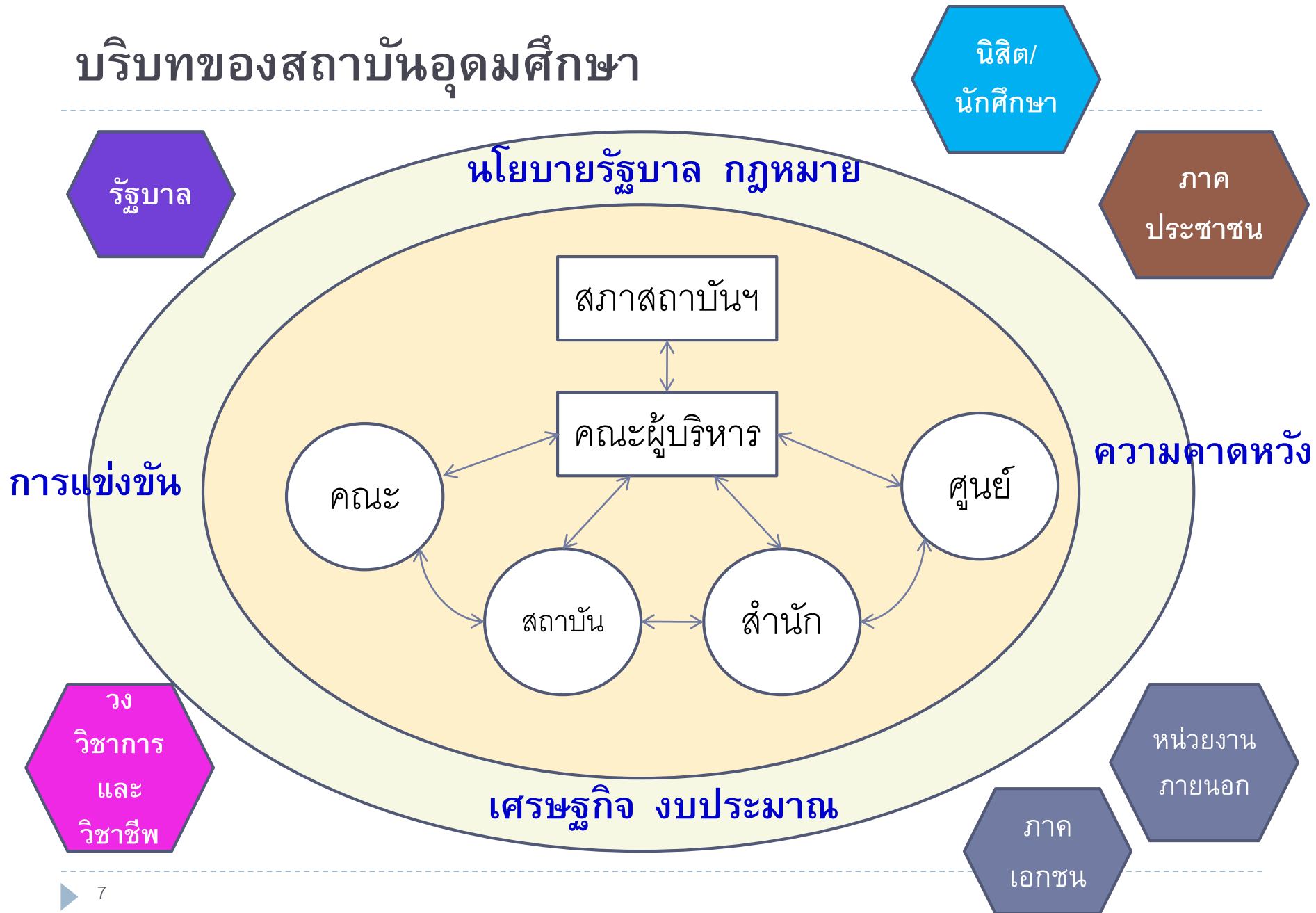
ได้แก่ การตระหนักในสิทธิหน้าที่ ความสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคม การใส่ใจปัญหาสาธารณะและกระตือรือร้นในการแก้ปัญหา รวมถึงความรับผิดชอบ ในผลงาน หรือปฏิบัติหน้าที่ให้บรรลุผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ตลอดจนความ พร้อมที่จะถูกตรวจสอบและกล้าที่จะยอมรับผลจากการกระทำของตน

หลักการสำคัญ ๖ ประการ (ต่อ)

▶ ๖. หลักความคุ้มค่า (Cost –Effectiveness or Utility)

ได้แก่ การบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อส่วนรวม โดยคำนึงถึงความสามารถในการแข่งขันในเวทีโลก และการรักษาพัฒนาทรัพยากรให้สมบูรณ์ยั่งยืน เช่น มีการวางแผนการใช้จ่ายเงินและการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ มีการกำหนดเป้าหมายและพันธกิจที่สอดคล้องกับนโยบายและวิสัยทัศน์ ยึดหลักความประหยัดเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด ยึดหลักการให้ผลตอบแทนตามผลงาน และมีการตรวจสอบได้

บริบทของสถาบันอุดมศึกษา

ความสำคัญของธรรมาภิบาลในสถาบันอุดมศึกษา

- ▶ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ (ม.๓๖) ให้สถานศึกษาของรัฐที่จัดการศึกษาในระดับปริญญาเป็นนิติบุคคล และดำเนินกิจการได้โดยอิสระ สามารถพัฒนาระบบบริหารและการจัดการที่เป็นของตนเอง มีความคล่องตัว มีเสรีภาพทางวิชาการ และอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสภาสถาบันศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งสถานศึกษานั้นๆ
- ▶ สภาสถาบันอุดมศึกษา เป็นองค์คณะบุคคล ซึ่งมีอำนาจและหน้าที่ในการควบคุม กำกับดูแลกิจการโดยทั่วไปของสถาบันอุดมศึกษา โดยเฉพาะ การวางนโยบายการบริหารและพัฒนาสถาบัน การออกกฎ ระเบียบ ข้อบังคับเกี่ยวกับกิจการต่างๆ ของสถาบัน ตลอดจนอำนาจในการอนุมัติ อนุญาต ต่างๆ จึงเป็นองค์คณะบุคคลที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการกำหนดทิศทางการพัฒนาของสถาบันอุดมศึกษา และช่วยสนับสนุนส่งเสริมให้การบริหารกิจการของสถาบันอุดมศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถก้าวไปสู่การแข่งขันในระดับชาติและระดับนานาชาติได้อย่างเข้มแข็ง

การบริหารตามหลักธรรมาภิบาล

ปัญหาธรรมภิบาลในสถาบันอุดมศึกษา

การประชุมระดมความคิดเห็นเพื่อกำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหาธรรมภิบาลในสถาบันอุดมศึกษา เมื่อวันที่ ๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๘ ระหว่างรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (นายธีระเกียรติ เจริญเศรษฐศิลป์) สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่นๆ อาทิ สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน สำนักงาน ป.ป.ท., สำนักงาน ป.ป.ช., สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน องค์การต่อต้านคอร์รัปชัน (ประเทศไทย) เป็นต้น ได้มีการสรุปประเด็นการร้องเรียนความไม่ชอบธรรมและการประพฤติผิดในสถาบันอุดมศึกษา โดยมีประเด็นหลัก ๓ ประการ ได้แก่

๑. การสรรหาผู้บริหารและสภาสถาบันอุดมศึกษา
๒. การจัดการศึกษาที่ไม่มีคุณภาพและไม่ได้มาตรฐาน
๓. การลอกเลียนผลงานทางวิชาการ รวมถึงการจ้างทำและคัดลอกวิทยานิพนธ์

ผลกระทบเมื่อขาดธรรมาภิบาลในสถาบันอุดมศึกษา

- ☹ มีข้อร้องเรียนมาก
- ☹ การบริหารกิจการต่าง ๆ เกิดภาวะชะงักงัน หรือหยุดชะงัก
- ☹ สถาบันอุดมศึกษาอ่อนแอ ไม่สามารถพัฒนาหรือแข่งขันได้
- ☹ บุคลากรขาดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน
- ☹ สังคมขาดความศรัทธา การยอมรับ และความเชื่อถือ
- ☹ ประสบปัญหาการเงิน และการบริหารทรัพยากร

ฯลฯ

แนวทางการส่งเสริมธรรมาภิบาลในสถาบันอุดมศึกษา

มติของสภาสถาบันฯ และคณะผู้บริหาร

- ✓ วางระบบ/กลไกที่ดีและมีประสิทธิภาพ ในการได้มาซึ่งนายกสภาและกรรมการสภาสถาบัน และผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษา เพื่อให้ได้บุคคลที่มีทั้งความรู้ความสามารถ และมีคุณธรรมจริยธรรม สามารถช่วยพัฒนา หรือแก้ไขปัญหาได้
- ✓ ดำรงและประเมินตนเองในฐานะองค์กรบริหารสูงสุดของสถาบัน เป็นแบบอย่างที่ดีในการบริหารกิจการสถาบันอุดมศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล
- ✓ กระตุ้นและส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรในสถาบันอุดมศึกษา มีค่านิยม/วัฒนธรรมองค์กรที่ดีในการปฏิบัติงาน

แนวทางการส่งเสริมธรรมาภิบาลในสถาบันอุดมศึกษา (ต่อ)

มิติของประชาคมในสถาบันอุดมศึกษา

- ☑ ตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ และความรับผิดชอบ ต่อตนเอง ต่อภารกิจ ต่อสถาบันอุดมศึกษา ต่อนิสิตนักศึกษา และต่อสังคม
- ☑ มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของสถาบันอุดมศึกษา เป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาในด้านต่างๆ
- ☑ มีส่วนร่วมในการตรวจสอบและผลักดันให้เกิดธรรมาภิบาลในสถาบันอุดมศึกษาของตน

แนวทางการส่งเสริมธรรมาภิบาลในสถาบันอุดมศึกษา (ต่อ)

มติของ สกอ.

- ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้บริหารและสภาสถาบันอุดมศึกษามีความรู้และทักษะในการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในมิติต่างๆ เช่น การจัดทำกรอบมาตรฐานหลักสูตรกรรมการสภาสถาบันอุดมศึกษา กรรมการตรวจสอบ กรรมการสภาวิชาการ
- มีกลไกการติดตามและประเมินผลการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของสถาบันอุดมศึกษา

ขอขอบคุณ

